

Posudek diplomové práce

Zuzana Křepelková

Prestiž a sociální stratifikace v české společnosti mezi lety 1988-1999

Předkládaná práce není šťastným počinem již z hlediska volby tématu: volba určitého „historického“ období by dávala smysl tehdy, pokud by šlo o analýzu s odstupem, provedenou s ohledem na další vývoj. Protože se však práce omezuje na literaturu „dobovou“, lze odhadovat, že hlavním motivem volby tématu byl fakt, že jde o období v ní dostatečně popsané. Otázkou pak ale je, kde hledat přínos práce, zvláště když vedle tématu stratifikace a prestiže zahrnuje na malé ploše také problematiku hodnotových orientací a životních strategií. Celá práce je pouhým kompilátem pramenů, není zde přítomen ani náznak sekundární analýzy nebo kritického hodnocení (viz třeba diskuse Machonin – Matějů). Autorka nevyužila nabízené možnosti pracovat s datovým souborem relativně nového data, ale ani na starších datech neprovádí žádnou novou analýzu. Zvláště problematickým rysem je, že v klíčové otázce prestiže nedokáže plasticky vysvětlit rozdíly v metodice jejího zjišťování (33), aby čtenář pochopil, proč provádí srovnání výzkumů 1967 a 1990 pouze na základě pořadí (a jaké jsou s tím spojené problémy - 41). Přitom by se data dala přepočítat! Nabízená informace příliš nepřekračuje horizont elementárních učebnic (viz ta moje, vydaná ve Fortuně).

Práce obsahuje celou řadu chyb a problematických míst, pokusím se strukturovat své připomínky do několika oblastí:

1. nesystematická až zavádějící práce se základními sociologickými koncepty

- nejlepší koncept SES prý navrhl Lenski (12), ale v dalších analýzách se používá EGP
- teze o radikálnosti statusově inkonzistentních osob není doložena (12), ale hlavně: konzistence nepředstavuje soulad subjektivního a celospolečenského pohledu, natož pak aby konzistence statusu vedla k vyšší stratifikaci společnosti (dovedeno ad absurdum: rozsáhlá inkonzistence statusů by vedla k beztržní společnosti – 12?)
- Weberova „tradice stavů prestiže“ ? (20)
- koncepce staré a nové střední třídy není vysvětlena (28), proč je přeměna nové záležitostí generací (56)?
- použitá konceptualizace rodiny (29) je dosti zjednodušující až sporná, měla být porovnána se standardní literaturou

2. malá schopnost využít data k přesnější argumentaci závěru, zásadní nejasnosti v práci s daty:

- jak se „začíná projevovat“ důležitost vzdělání (14)?
- nadbytečný údaj v tabulce 3 (18)
- neinterpretovaný graf 2 (19)
- naprosto nezvládnutá práce s modelem v grafu 3 (22) – chybné vymezení závisle proměnné a skandální interpretace hodnoty koeficientu 0 jako „úplné závislosti“!!!
- text na s.25 neodpovídá obsahu tabulky 5 !
- kdo byli „socializovaní muži“ ve výzkumu Machonina (33)?
- není vysvětlen význam zjištěné korelace na s. 47)
- Interpretace na s.50 neodpovídá zcela přesně datům, symetrická je SRN.
- spoléhání na korelace předpokládá linearitu vztahů, proto závěry na s.52 platí jen podmíněně!
- to, že strategie úspěchu nemají takovou „váhu“ vůči hodnotám, většinu lidí nepřekvapí: část položek vyjadřuje sociální bariéry, takže jejich nižší váha ukazuje míru otevřenosti české společnosti. S pohlavím nesouvisely ani hodnoty, takže závěr odstavce je podivný (54).
- co znamenají údaje ve sloupci rozdíl v tabulce 3 (65)?

3. nekonceptní přesakování z tématu na téma, nedokonalá strukturovanost výkladu

- skok od produktivity práce přes vlastnické vztahy k materialismu a k postoji k práci (16)
- skok od představ o odměně k prestiži (25)
- neorganicky začleněná informace o kvalitativním výzkumu bez základního zhodnocení dat (26)
- proč se do výzkumu prestiže míchá měření sociálního statusu (35)?

4. voluntaristické teze

- „občané dosahovali majetku...“ (20) – třeba tak, že si postavili svépomocí domek.
- tři kategorie příjmových nerovností (?) a jak se mohly dorovnat (24)?
- hypotézy o vzniku elit neplatí, ale jedna přece jen ano... (28)
- teze o rodině (30)
- čím byl vstup mládeže na pracovní trh po r. 1989 „problematický“ (38)?

- nezavedla sametová revoluce i některé nové formy statusové inkonzistence (57)?
- proč mezi autory výzkumů prestiže není uveden P. Kuchař, čím je zdůvodněno zařazení Krejčího, Mlčocha nebo Sojky (34)?

5. velké množství pravopisných chyb, zejména v přičestích (8, 21, 24, 28, 37, 55) a interpunkci (19, 55), **místy velmi neobratná stylistika** (9, výklad o moci – 16, zničení pojmu vlastnictví 20, první věta na s.43 a s.49, řádky let místo řádů – 55, viz též východ – západ 56, zhotovená škála 56).

Nechtěným vrcholem neobornosti přístupu se pak stává opakované použití slova *company* k překladu pojmu společnost v anglickém resumé. Chtělo by se poznamenat, že o takové kumpány nestojím... Ale čtenář alespoň pochopí, proč v práci není využit jediný cizojazyčný pramen.

Umím si představit, že na řadě vysokých škol by takovéhle bezbarvé skládky mohly projít možná i bez větších potíží. Na oborové katedře však sotva dosahují standardů jak v oblasti teoretické analýzy, tak v oblasti práce s empirickými daty. Nepomůže pak, že práce dodržuje citační úzus a ve svém celku přece jen doplyne od počátku do konce, aniž by nějak zásadně zkreslila obraz vývoje české společnosti. Množství dílčích chyb je totiž takové, že váhám s doporučením práce k obhajobě, protože v ní bude uchazečku o bakalářský titul v oboru sociologie čekat nepochybně perná práce s těžko garantovatelným výsledkem.

Praha, 1.6.2011

Doc.PhDr. Jiří Buriánek, CSc.

